

Justis- og beredskapsdepartementet

Høringsuttalelse til NOU 2020: 17 «Varslede drap» Partnerdrapsutvalgets utredning

Ref.: 21/1181

Det vises til departementets NOU 2020:17, og høringsbrev.

Reform – ressursenter for menn driver hjelpetilbud for menn i vanskelige livssituasjoner, samler inn og formidler kunnskap om gutter og menn, og er en pådriver for et mannspektiv i likestillingspolitikken. Reform er en privat og uavhengig stiftelse som mottar grunnfinansiering fra staten.

Innledende betraktning

I invitasjonen til denne høringen er ikke Reform - ressursenter for menn inkludert blant høringsinstansene. Vi har med andre ord måttet finne fram til høringen på egen hånd. Som en nasjonal aktør mot vold i nære relasjoner, som også mottar årlige prosjekttilskudd fra Justis- og beredskapsdepartementet, reagerer vi på dette. I statistikken over partnerdrap, er det en andel menn blant ofrene. Reform jobber både med menn som utsatte for og utøvere av partnervold, og har ekspertise på feltet. Vi burde derfor vært inkludert, og ber om at dette tas hensyn til ved en annen anledning.

Kommentarer til utredningen

Det er unikt og forbilledlig at et utvalg kan kartlegge partnerdrap i et gitt tidsrom, for deretter komme med forslag til tiltak.

For de som ikke har lest NOUen vil vi kort gjengi noen hovedpunkter:

- Utvalget har kartlagt 19 partnerdrap i tidsrommet 2015 til 2017
- 15 av drapene rammet kvinner. (I parentes bemerket, antar vi at dette betyr at 4 av drapene rammet menn. Dette er imidlertid ikke oppgitt i utredningen, noe vi stiller oss litt undrende til.)
- Alle de undersøkte er drept av partner eller tidligere partner av motsatt kjønn
- Alle hadde felles barn, hvorav flere var til stede ved drapet
- Familievold var et tema i det offentlige oppfølging i 15 av sakene
- Om lag halvparten av ofrene var norske statsborgere, halvparten var det ikke
- Både offer og gjerningspersoner hadde flere og sammensatte livsutfordringer

Basert på denne gjennomgangen skriver utvalget at politi og hjelpeapparat har potensiale for å forebygge nye partnerdrap og alvorlig vold i partnervold. Det er vi enige i.

Manglende kjønnsblikk

Ditt kjønn eller andre identitetsmarkører skal ikke avgjøre din trygghet, og velferdsstatens tiltak mot vold i nære relasjoner. Slik sett er det positivt at NOUen i stor grad legger seg på en kjønnsnøytral språkdrakt, og gjennomgående bruker begrepene «offer» og «gjerningsperson». Samtidig er det slik at når alle instanser i hjelpeapparatet er bevisst den store overvekten av kvinnelige ofre, altså hvor kjønnskjev partnerdrapsstatistikken er, så er det likevel avgjørende å anlegge et kjønnsaspekt på dette feltet.

I om lag 9 av 10 tilfeller er den drepte en kvinne, og drapsperson enn mann. Hvordan denne kjønnsforståelsen strukturer feltet, og utfordringene det gir når det gjelder å se de 10 % som omhandler menn som ofre, er sterkt underkommunisert i utredningen. Følgelig vil de aller fleste lese «kvinne» når det står «offer», og «mann» når det står «gjerningsperson». En kjønnsnøytral språkbruk fører med andre ord til at menn langt på vei utelukkes fra i kategorien offer, og kvinner utelukkes fra kategorien gjerningsperson.

Det er viktig å ha med seg når partnerdrapsproblematikken skal løftes i det videre.

Nyansering

Selv om utvalget i all hovedsak benytter en kjønnsnøytral språkdrakt med begrepene «offer» og «gjerningsperson», så påpekes det også at kjønn har betydning. Dette framkommer blant annet i følgende sitat: «I enkelte saker syntes det som om politiet undervurderte risikoen som følge av at voldsutøveren var en kvinne og den voldsutsatte var en mann.»

Et annet sted påpekes at hjelpeapparatet og politiet i flere tilfeller har en redusert forståelse av risikoen for drap og alvorlig vold, der det forekommer en sammensatt og utfordrende levekårssituasjon i parforholdet, der det er mannen som utsettes for vold eller der volden er gjensidig.

Imidlertid har ikke NOUen noen kunnskapsgjennomgang av menn som utsatte for partnervold, og kvinner som utøvere av slik vold. Dette framstår som en mangel. Det er nødvendig å rette opp i dette for å kunne peke på og konkretisere nødvendige tiltak som politiet og hjelpeapparatet kan iverksette.

Her foreligger det flere studier som utvalget kunne ha benyttet seg av. Når det gjelder kvinner som utsatte for partnervold og menn som utøvere av partnervold er dette på sin side grundig belyst i utredningens kunnskapsgjennomgang.

La oss gi et eksempel på en forståelse som vi savner i utredningen, og som hjelpeapparatet er i behov av. *Asymmetrisk makt* er et kjennetegn som utvalget har benyttet til å kartlegge de 19 partnerdrapene. Reforms erfaring, som også bekreftes i studien «Den mannlige smerte - menns erfaringer med vold i nære relasjoner» (Inéz,

Staalesen, Lorentzen og Ekenstam, 2017), er at kvinners grunnlag for makt og dominans over menn ofte er annerledes enn menns. Kvinners maktbaserte dominans er ofte knyttet til nærhet og omsorg til barn, og til det å ha et psykologisk overtak. Ikke sjelden kan et maktgrep også være å benytte seg av hjelpeapparatets ofte fordomsfulle forforståelse av at det som regel er mannen som er voldsutøver.

Beskrivelsen av slike mekanismer et tydelig savn, og det medfører også at en ellers god og viktig utredning mangler en del perspektiver og innfallsvinkler i det viktige arbeidet for å kunne forhindre og stanse partnerdrap - også når disse utføres av kvinner.

Oslo, 7. mai 2021

Are Saastad /s/
daglig leder

Ole Bredeesen Nordfjell
fagsjef

Referanser:

Inéz, Staalesen, Lorentzen og Ekenstam (2017). *Den mannlige smerte - menns erfaringer med vold i nære relasjoner*, Proba Samfunnsanalyse.

<https://www.bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00003902>